

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(повне найменування вищого навчального закладу)
Кафедра соціальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор (заступник директора)
з навчальної роботи

“31”серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГЕНДЕРНА ПСИХОЛОГІЯ»
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва напрямку)
Спеціальності 053 Психологія
(шифр і назва спеціальності)

факультет психології

Івано-Франківськ – 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Гендерна психологія» для студентів спеціальності 053 Психологія. 23 червня, 2021 року – 14 с.

Розробник: Куравська Надія Володимирівна, доцент кафедри соціальної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології
Протокол від — 23 червня 2021 р. № 14

Завідувач кафедри соціальної психології

Л. С. Пілецька
(підпис)

(прізвище та ініціали)
23 червня 2021 р.

Схвалено методичною комісією факультету
Протокол від — 31 || 08. 2021 р. № 7

Голова _____ (Л. С. Пілецька)

(підпис)

(прізвище та

ініціали)

31 серпня 2021 р

©Куравська, 2021 рік

©Куравська, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,0	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	За вибором	
	Напрямок підготовки (шифр і назва) 053 Психологія		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 4,0	Освітньо- кваліфікаційний рівень: магістр	12 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-- год.	-- год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
Індивідуальні завдання: -- год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33% : 67%

для заочної форми навчання – 9% : 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування компетентностей з гендерної психології.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити студентів з теоретико-методологічними основами проблеми гендеру у психології;
- розкрити сучасні прикладні аспекти проблематики гендеру у психології та методичні можливості їх вивчення;
- навчити аналізувати гендерні аспекти життєдіяльності особистості;

- сформувати навички використання отриманих знань в майбутній професійній діяльності.

Компетентності, якими повинні оволодіти студенти:

Загальні компетентності: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів); здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності: обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності; здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, профілактично-просвітницьку) з використанням науково верифікованих методів та технік; організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Програмні результати навчання:

студенти повинні вміти окреслювати способи формування гендеру суспільством; розуміти причини психологічних відмінностей чоловіків і жінок; виділяти ключові аспекти теорії та концепції гендерної ідентичності, структуру та етапи формування; тлумачити інверсії статевої орієнтації; класифікувати види та функції гендерних стереотипів, їх вплив на життєдіяльність індивіда; описувати феноменологію гендерних ролей; визначати ознаки гендерної нерівності в суспільстві; критично аналізувати психологічні праці, присвячені питанням статі та гендеру; використовувати методики для проведення емпіричних досліджень гендерних відмінностей у психології; враховувати гендерні особливості при організації своєї взаємодії з різними людьми; вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Структурно-логічне місце курсу в навчальному процесі підготовки фахівців

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення «Гендерної психології»
Соціальна психологія, юридична психологія, вікова психологія, психологія масової свідомості, етнопсихологія, диференціальна психологія
Філософія, соціологія, культурологія, правознавство, етика, історія

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Дослідження гендеру: основні поняття та історія

Мета: ознайомити студентів з поняття гендеру, історією його виникнення та сучасним станом досліджень.

Зміст. Вступ до Досліджень Жіноцтва та Гендеру як міждисциплінарного предмету, що вивчає ключові питання щодо значення гендеру у суспільстві. Історія виникнення поняття «гендер» та роль фемінізму в цьому. Гендерні системи європейських та українського суспільств.

Зв'язок між дослідженнями гендеру та гендерною психологією. Способи формування гендеру суспільством. Критичний аналіз психологічних досліджень міжстатевих відмінностей. Історія становлення гендерної психології. Завдання гендерної психології. Характеристика методів досліджень в гендерній психології. Відмінності та співвідношення понять «стать» і «гендер».

Тема 2. Гендерна ідентичність особистості

Мета: сформувати у студентів базу знань про гендерну ідентичність особистості як усвідомлену належність до певної статі і важливу складову Я-концепції.

Зміст. Поняття гендерної ідентичності, теорії та етапи її формування. Структура гендерної ідентичності, види гендерної ідентичності. Етапи формування гендерної ідентичності. Гендерні властивості особистості: маскуліність, фемінність, андрогінність. Відмінності між поняттями «статева ідентичність» та «гендерна ідентичність». Кризи жіночої та чоловічої

ідентичності. Інверсії статевих орієнтацій, їх види та теорії, що пояснюють їх виникнення. Гендерна дисфорія. Трансгендер.

Тема 3. Суть та витоки гендерних стереотипів

Мета: навчити студентів виявляти гендерні стереотипи у різних сферах соціального життя та розуміти їх вплив на індивіда та його поведінку.

Зміст. Роль гендерних стереотипів у життєдіяльності особистості. Види гендерних стереотипів, їх прояви у мові, медіа та рекламі. Психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів та їх вплив на розвиток особистості. Кроскультурні дослідження гендерних стереотипів. Гендерна дискримінація та сексизм.

Тема 4. Розвиток гендерних відносин. Гендерна соціалізація особистості

Мета: навчити студентів розуміти специфіку гендерних відносин та гендернорольової поведінки і враховувати їх у своєму приватному та професійному житті.

Зміст. Закономірності диференціації відносин у сфері міжстатевої взаємодії. Гендерні відносини як реальні практики і моделі міжстатевої взаємодії. Їх детермінованість гендерними уявленнями, стереотипами, установками. Специфіка гендерних відносин у дитинстві, гендерні відносини у стосунках (любов, секс), гендерні відносини у сім'ї. Психологічні механізми гендерної соціалізації. Інверсійний тип гендерної соціалізації особистості. Характеристика головних інститутів та агентів гендерної соціалізації.

Тема 5. Психологія гендерних ролей

Мета: навчити студентів аналізувати проблеми гендерно-рольової поведінки, гендерної нерівності та бачити шляхи їх розв'язання.

Зміст. Феноменологія гендерних ролей: норми жіночої гендерної ролі і норми чоловічої гендерної ролі. Гендерно-рольові дисгармонії. Гендерна нерівність та теорії її походження. Причини і наслідки гендерної асиметрії в суспільстві. Поняття гендерної просвіти.

Заняття буде включати в себе елемент дискусії, де кожен студент матиме змогу висловити свою точку зору з приводу заявленої теми, а в підсумку ми спробуємо визначити зміст і форми роботи щодо гендерної просвіти в українському суспільстві.

Тема 6. Гендер та насильство

Мета: навчити студентів ідентифікувати і вирішувати питання, пов'язані з гендерною проблематикою, зокрема із проблемою гендерного насильства.

Зміст. Поняття насильства, пов'язаного з гендером. Види насильства. Гендерне насильство у стосунках та переслідування крізь призму психології, соціології та права. Прояви та причини насильства в сім'ї, в стосунках; насильство та сексуальні домагання на робочому місці і т.д. Криминологія та віктимологія гендеру. Психологічна допомога особам, які стали жертвами гендерного насильства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. <i>Дослідження гендеру: основні поняття та історія</i>	8	2	2			4	10					10
Тема 2.	12	2	2			8	14	2				12

<i>Гендерна ідентичність особистості</i>												
Тема 3. Суть та витоки гендерних стереотипів	22	2	4			16	20	2				18
Тема 4. Розвиток гендерних відносин. Гендерна соціалізація особистості	20	2	4			14	18					18
Тема 5. Психологія гендерних ролей	10	2	2			6	12		2			10
Тема 6. Гендер та насильство	18	2	4			12	16	2				14
Усього годин	90	12	18			60	90	6	2			82

**5. Теми семінарських занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Взаємозв'язок досліджень гендеру та психології	2
2.	Адекватні-неадекватні види гендерної ідентичності: обґрунтування, нормативність та ризики	2
3.	Вплив гендерних стереотипів на життєдіяльність індивіда	4
4.	Гендерна соціалізація особистості	4
5.	Гендер, дискримінація та взаємозумовленість. Гендерні ролі	2
6.	Кримінологія та віктимологія гендеру	4

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Психологія гендерних ролей	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

8. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>До теми «Дослідження гендеру: основні поняття та історія»: студенти самостійно знайомляться із гендерною статистикою України, щоб під час заняття мати змогу разом із викладачем обговорити питання про представленість жінок і чоловіків у таких соціальних сферах, як право, культура, освіта, виробництво, медицина, суспільна політика та сім'я..</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Гендерна статистика України. Сучасний стан, проблеми, напрямки вдосконалення // Електронний ресурс: http://dhrp.org.ua/uk/publikatsii/124-henderna-statystyka-ukrainy-suchasnyi-stan-problemy-napriamky-vdoskonalennia Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу // Електронний ресурс: http://www.osce.org/uk/odihr/85975?download=true</p>	4
2.	<p>До теми «Гендерна ідентичність особистості»: - провести методики (вибір респондента вільний) і на занятті презентувати їх результати: 1) Діагностика психологічної статі С.Бем (адаптований варіант) 2) Метод незакінчених речень з визначення особливостей гендерної ідентичності (Л.Ожигова) - ознайомитися з відомими у психології гіпотезами і теоріями гендерних інверсій та обговорити їх сильні і слабкі сторони разом із викладачем</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ткалич М. Гендерна психологія: навч. посіб. / Маріанна Ткалич. – 2-ге вид., випр., доповн. – К. : Академвидав, 2016. – 256 с.</p>	8
3.	<p>До теми «Суть та витоки гендерних стереотипів»: - підготувати на семінарське заняття по 3 фото (це може бути реклама з Інтернет чи з бігбордів у місті, з газет чи журналів), які відображають гендерні стереотипи, гендерну дискримінацію і сексизм (метод «photovoice» - фотозвіт). Вміти обґрунтувати свій вибір (напр., вид г.стереотипу, його оцінка, функції, його вплив на свідомість людей).</p> <p>- підготувати матеріал, який висвітлює той чи інший вид гендерних стереотипів, зафіксованих в усній народній творчості (прислів'я, приказки і т.д.).</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві // За ред. Ю.І.Саєнка. К. : ВАІТЕ, 2007. 143 с.</p>	16

4.	<p>До теми «Розвиток гендерних відносин. Гендерна соціалізація особистості»: - підготувати наукове повідомлення на одну із запропонованих тем: «ЗМІ в системі гендерної соціалізації особистості», «Партнерські і домінують-залежні моделі міжстатевих відносин у сім'ї», «Дитячі ігри та казки як чинники гендерної соціалізації»</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Гендер і сексуальність: хрестоматія / В.Гайденко (ред.). – Суми : Університетська книга, 2009. – 140 с. Ткалич М. Гендерна психологія: навч. посіб. / Маріанна Ткалич. – 2-ге вид., випр., доповн. – К. : Академвидав, 2016. – 256 с.</p>	14
5.	<p>До теми «Психологія гендерних ролей»: - ознайомитися з інформацією по темі “Гендер, дискримінація та взаємозумовленість” для участі у груповій дискусії.</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ідея та цінність гендерної рівності у політиці Європейського Союзу // Електронний ресурс: http://povaha.org.ua/ideya-ta-tsinnist-hendernoji-rivnosti-u-politytsi-evropejskoho-soyuzu/ Права жінок і гендерна рівність в Україні // Електронний ресурс: http://helsinki.org.ua/prava-zhinok-i-henderna-rivnist-v-ukrajini-o-uvarova/</p>	6
6.	<p>До теми «Гендер та насильство»: - провести критичний аналіз нормативно-правових документів України з питань гендерної політики і презентувати його результати на занятті</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Фулей Т.І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя / Т.І. Фулей. К.: ВАІТЕ, 2016. 180 с. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с.</p>	12
	Разом	60

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>До теми «Дослідження гендеру: основні поняття та історія»: 1) самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни 2) студенти самостійно знайомляться із гендерною статистикою України, щоб під час заняття мати змогу разом із викладачем обговорити питання про представленість жінок і чоловіків у таких соціальних сферах, як право, культура, освіта, виробництво, медицина, суспільна політика та сім'я..</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Гендерна статистика України. Сучасний стан, проблеми, напрямки вдосконалення // Електронний ресурс: http://dhrp.org.ua/uk/publikatsii/124-henderna-statystyka-ukrainy-suchasnyi-stan-problemy-napriamky-vdoskonalennia Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу // Електронний ресурс: http://www.osce.org/uk/odihr/85975?download=true</p>	10
2.	<p>До теми «Гендерна ідентичність особистості»: - провести методики (вибір респондента вільний) і на заліку</p>	12

	<p>презентувати їх результати:</p> <p>1) Діагностика психологічної статі С.Бем (адаптований варіант)</p> <p>2) Метод незакінчених речень з визначення особливостей гендерної ідентичності (Л.Ожигова)</p> <p>- ознайомитися з відомими у психології гіпотезами і теоріями гендерних інверсій та обговорити їх сильні і слабкі сторони разом із викладачем</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ткалич М. Гендерна психологія: навч. посіб. / Маріанна Ткалич. – 2-ге вид., випр., доповн. – К. : Академвидав, 2016. – 256 с.</p>	
3.	<p>До теми «Суть та витоки гендерних стереотипів»:</p> <p>- підготувати на семінарське заняття по 3 фото (це може бути реклама з Інтернет чи з бігбордів у місті, з газет чи журналів), які відображають гендерні стереотипи, гендерну дискримінацію і сексизм (метод «photovoice» - фотозвіт). Вміти обґрунтувати свій вибір (напр., вид г.стереотипу, його оцінка, функції, його вплив на свідомість людей).</p> <p>- підготувати матеріал, який висвітлює той чи інший вид гендерних стереотипів, зафіксованих в усній народній творчості (прислів'я, приказки і т.д.).</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві // За ред. Ю.І.Саєнка. К. : ВАІТЕ, 2007. 143 с.</p>	18
4.	<p>До теми «Розвиток гендерних відносин. Гендерна соціалізація особистості»:</p> <p>самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p>	18
5.	<p>До теми «Психологія гендерних ролей»:</p> <p>- ознайомитися з інформацією по темі “Гендер, дискримінація та взаємозумовленість” для участі у груповій дискусії.</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ідея та цінність гендерної рівності у політиці Європейського Союзу // Електронний ресурс: http://povaha.org.ua/ideya-ta-tsinnist-hendernoji-rivnosti-u-politytsi-evropejskoho-soyuzu/ Права жінок і гендерна рівність в Україні // Електронний ресурс: http://helsinki.org.ua/prava-zhinok-i-henderna-rivnist-v-ukrajini-o-uvarova/</p>	10
6.	<p>До теми «Гендер і насильство»:</p> <p>- провести критичний аналіз нормативно-правових документів України з питань гендерної політики і презентувати його результати на занятті</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Фулей Т.І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя / Т.І. Фулей. К.: ВАІТЕ, 2016. 180 с. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с.</p>	14
	Разом	82

9. Індивідуальні завдання

10. Методи навчання

Для викладання курсу використовуються наступні методи: лекції, дискусія, інтерпретативні методи.

11. Методи контролю

За час вивчення дисципліни студенти отримують поточні оцінки за усні відповіді на семінарських заняттях, за написання підсумкових тестових завдань, а також за підготовку письмових повідомлень.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль I						Підсумкове тестування	Сума на залік
навчальна (аудиторна) робота							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6		
Виступ на семінарі 5 балів	Виступ на семінарі 5 балів	За фотозвіт – 30 балів	За наукове повідомлення 20 балів	Виступ на семінарі 5 балів	Виступ на семінарі 5 балів	30 балів	100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- Опорні конспекти лекцій.
- Текстові та електронні варіанти тестів для підсумкового контролю знань.

14. Рекомендована література

- Ткалич М. Гендерна психологія: навч. посіб. К.: Академвидав, 2016. 256 с.
- Бендас Т.В. Гендерная психология. Учеб. пособие. СПб.: Питер, 2005. 431с.
- Говорун Т. Гендерна психологія: навч. посіб. / Т.Говорун, О. Кікінежді. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.
- Берн Ш. Гендерная психология. СПб: прайм – Еврознак, 2007. 318с.
- Фулей Т.І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя. К.: ВАІТЕ, 2016. 180 с.
- Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. К., 2014. 65 с.
- Laurie A. Rudman, Peter Glick. (2008). *The Social Psychology of Gender: How Power and Intimacy Shape Gender Relations*. N. York: Guilford Press
- Helgeson, V. (2017). *Psychology of Gender*. N. York: Routledge